

การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*
LIVING LIFE ACCORDING TO THE 4 PRINCIPLES OF IDDHIPADA OF THE
PEOPLE IN SRISUK SUBDISTRICT KANTHARAWICHAI DISTRICT
MAHA SARAKHAM PROVINCE

พัชรี ศิลารัตน์¹, พระครูสารกิจประยุต², อภิรมย์ สีตาคำ³,
พระครูอนุกุลปริยัติการ⁴
Patcharee Silarat¹, Phrakhru Sarakitprayut², Aphirom Seedakham³,
Phrakhru Anukunpariyattikawan⁴
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}
Mahachulalongkornrajavidyala University^{1,2,3,4}
Email : Pat.sil.2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชน 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 349 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Independent Samples) และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ และการศึกษาแตกต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่ มีจิตอาสา เป็นมิตรกับทุกคนด้วยความจริงใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของตนเองเสมอ

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิต; หลักอิทธิบาท 4; ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the living according to the 4 principles of Iddhipatha of the people in Sri Suk Subdistrict. 2) to compare the lifestyle according to the 4 principles of Iddhipada of the people in Sri Suk Sudistrict, classified according to personal factors and 3) to collect suggestions regarding living life according to the 4 principles of Iddhipada of the people in Sri Suk Subdistrict. Kantharawichai District. Maha Sarakham Province. Sample group used in this research are people living in Hua Si Suk Subdistrict. Kantharawichai District. Maha Sarakham Province 349 people. The tool used is a questionnaire. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation, The hypothesis was tested with t-test and F-test.

The results of the research found that: 1) Living life according to the principles of Iddhipada of the people in Sri Suk Subdistrict, Kantharawichai District. Maha Sarakham Province Overall, it is at a high level. 2) Compare the lifestyle according to the 4 principles of Iddhipada of the people in Sri Suk Sudistrict, Kantharawichai District. Maha Sarakham Province It was found that respondents of different genders had no difference in living according to the 4 principles of Iddhipada. As for the respondents who were aged and different studies have different ways of living according to the principles of Iddhipada 4, with statistical significance at the .05 level. 3) And Suggestions regarding living life according to the 4 principles of Iddhipada of the people in Sri Suk Subdistrict. Kantharawichai District. Maha Sarakham Province In order from highest to lowest frequency are: having a volunteer spirit, being friendly to everyone sincerely sympathize with each other and always reflect and examine your own shortcomings.

Keywords : Living life; 4 principles of Iddhipada; People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การดำเนินชีวิตนับว่าเป็นเรื่องใหญ่ เพราะจะต้องต่อสู้กับปัญหาน้อยใหญ่นานัปการ ทั้งปัญหาการครองชีวิต ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาสุขภาพอนามัย ซึ่งแต่ละคนก็มี ปัญหาที่แตกต่างกันไปคนละหลายปัญหา คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในหลักธรรมคำสอนของ พระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินให้มีคุณภาพเพราะ ชีวิตมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่างๆ ทุกคนที่เกิดมาในโลกแล้ว ย่อมมีความปรารถนามุ่งหวังแห่งชีวิตตรงกัน คือ มีความปรารถนาอยากดำเนินชีวิตอยู่ในโลกโดยปราศจาก อุปสรรคและภัยอันตรายทั้งปวง ผ่านพ้นจากความวิตติความเสื่อมหายนะและความทุกข์ทรมาน โดยประการทั้งปวง มีความประสงค์อยากจะทำดำเนินชีวิตอยู่ในโลกให้ประสบแต่ผลที่ตนปรารถนา ให้การดำเนินเจริญก้าวหน้าขึ้นไปทุกด้านโดยลำดับ และบรรลุผลแห่งความสงบร่มเย็นเป็นสุขโดย

สิ้นเชิงตลอดชั่วอายุขัย พระพุทธศาสนามีอิทธิพลและเกี่ยวข้องและเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ มรดกของชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี้ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ดังนั้น การดำเนินชีวิตของคนในสังคม จึงต้องเข้าใจถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ โดยต้องมีหลักและข้อปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำพาให้คนเรา เจริญก้าวหน้าขึ้นไปในทางที่เป็นกุศลอันดีงามทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม สังคมไทยมีหลักปฏิบัติและ วิถีชีวิตอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนาซึ่งได้ยึดถือ และปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน หลักธรรมคำสอนและความเชื่อตลอดจนแนวปฏิบัติตนตามหลักศาสนาได้ ซึมซาบอยู่กับวิถีชีวิตของ คนไทยทุกคน ชีวิตที่มีคุณภาพเป็นชีวิตที่สามารถสนองตอบความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับ อัตภาพอยู่ในกรอบและระเบียบแบบแผน วัฒนธรรมที่ดงามตามมาตรฐานที่ยอมรับของสังคมพร้อม ทั้งสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง ชีวิตจะมีคุณภาพได้ต้องอาศัย สถาบันต่างๆ ของสังคมร่วมกันทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย (พระครูปลัดสุวรรณี จนฺทมโม และคณะ, 2563)

สำหรับหลักธรรมที่ใช้ในการดำเนินชีวิต อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรม คือรากฐานหรือหนทาง สู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ได้แก่ 1. ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะ ทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป 2. วิริยะ (ความเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3. จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป 4. วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และ ตรวจสอบข้ออ้างหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น ซึ่งเราสามารถนำหลักธรรม อิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสุขในโลกนี้และโลกหน้าได้โดยยึด หลักธรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

คนเราเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ต่างก็มุ่งหวังให้ได้ความสุขและความสำเร็จในชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น มนุษย์แต่ละคนเกิดมามีต้นทุนและมีที่มาต่างกันซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยที่จะแก้ไขที่มาได้ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาแล้วต่างก็หวังซึ่งความสุขและความสำเร็จในชีวิตด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อได้กระทำตาม วิธีการนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่ถ้าวิธีการนั้นเป็นวิธีการที่ไม่ ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว และชุมชน ดังนั้นการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างมั่นคงและถาวรตามหลักพระพุทธศาสนานั้นต้องเป็นไป ตามหลักสุจริตไม่สร้างความเดือดร้อนต่อตนเองให้แก่ตนเองและผู้อื่น (ปิ่นมณี ขวัญเมือง, 2557) การใช้หลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะ เป็นอาชีพการงาน ที่แต่ละคนทำนั้น ต้องเป็นงานที่บริสุทธิ์ ต้องไม่เป็นประชาชนที่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม ต้องเป็น ประชาชนที่ดีสามารถแก้ปัญหาไปสู่ความสำเร็จ (นิชาภัทร เงินจตุรัส, 2555)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของ ประชาชนตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เนื่องจากไม่มีธรรมะใดๆ ที่จะใช้สร้างตัวให้ ประสบความสำเร็จได้ยิ่งกว่าธรรมะอันประเสริฐ 4 ประการนี้ ดังนั้น หากบุคคลต้องการที่จะประสบ ความสำเร็จทั้งการใช้ อิทธิบาท 4 เป็นแนวทางการทำงานให้ประสบความสำเร็จที่พระพุทธองค์ได้ทรง

สถาบันวิจัยแบบคล้าย อันประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งใครๆ ก็ท่องได้ จำได้ แต่จะมีสักกี่คนที่ปฏิบัติได้ครบกระบวนการทั้ง 4 ข้อ อันเป็น 4 ขั้นตอนที่ต้องเฝ้าหนุนเสริมกัน จะขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ ด้วยว่ามันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้ง 4 ข้อ จึงจะทำให้เรา ประสบผลสำเร็จในชีวิตและการทำงานได้ตามความมุ่งหวัง โดยการนำข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานระดับบริหารมีการวางแผนกำหนดนโยบาย สนับสนุน และ ส่งเสริมให้ประชาชนในของตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 มากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ได้ทราบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ทำให้ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3.3 ผลที่ได้รับจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 24 หมู่บ้าน มีจำนวน 2,709 คน โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 349 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 และวิธีสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านฉันทะ 2) ด้านวิริยะ 3) ด้านจิตตะ 4) ด้านวิมังสา ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ในด้านข้อเสนอแนะ

เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบถามถูกต้อง เหมาะสมทั้งภาษาที่ใช้ เนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขและนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ได้นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญแล้วทำการทดลอง (Try-Out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยใช้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค เท่ากับ 0.88 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 349 คน นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและการบรรยาย

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 51.86 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 44.13 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 42.98

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนใน ตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4	การปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	อันดับ	แปลผล
ฉันทะ	4.25	0.51	3	มาก
วิริยะ	4.22	0.53	4	มาก
จิตตะ	4.33	0.49	2	มาก
วิมังสา	4.36	0.46	1	มาก
รวม	4.29	0.41		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ วิมังสา จิตตะ ฉันทะ และวิริยะ

5.2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยรวมและรายด้าน ประชาชนในตำบลศรีสุข มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนมีอายุ

ต่างกัน และมีระดับการศึกษาต่างกัน การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวม และรายด้าน แตกต่างกันไป เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ประชาชนมีข้อเสนอแนะ คือ มีจิตอาสา เป็นมิตรกับทุกคนด้วยความจริงใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของตัวเองเสมอ ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ วิมังสา จิตตะ ฉันทะ และวิริยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาพรหมเชษฐ เขมโก (พิมพ์) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบางกรวยจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิชาชีพชุมชนไม้ป่าแก่ ตำบลเวียงทอง อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า มีการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ ธิติญา เพ็ชรแผ้ว และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

6.2.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นฐานแห่งความสำเร็จคือ สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลูถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ สอดคล้องกับ พระมหาพรหมเชษฐ เขมโก (พิมพ์) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีผลการศึกษาวิจัยพบว่าจากการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำแนกตามเพศอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและตำแหน่งในการปฏิบัติงานมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับธิติญา เพ็ชรแผ้ว และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพระมหาวันเพ็ญ สารโท(ทุมชะ)

และคณะ (2565) ได้ศึกษาการนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู) การทดสอบสมมติฐานด้านเพศ ด้านอายุ ไม่แตกต่างกัน

6.2.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม และรายด้านแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำสู่ความสุข ความสำเร็จ สอดคล้องกับอภินิหาร เพ็ชรแก้วและคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่าง สอดคล้องแนวคิดพระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), 2560) ที่กล่าวว่า อิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรม คือ ธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วย ดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปรินิพพานสูตรว่า “ยสส กสสจि อานนท จตตารโ อธิธิปาทา” เป็นต้นแปลความว่า “อานนท อิทธิบาท 4 บุคคลใดเจริญ ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้ อบรม เริ่มไว้ดีแล้ว บุคคลนั้นเมื่อปรารถนาที่พึงดำรงชีวิตอยู่ตลอดทั้งหรือเกินกว่าก็ป ”

6.2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกันเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นเจ้าของชีวิตที่มีคุณภาพได้อย่างถูกต้อง คือมีความพึงพอใจต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิด สมภาพ ชีวรัฐวัฒน์ (2563) ที่กล่าวว่า การดำเนินการชีวิตระดับพื้นฐาน ได้แก่ การศึกษาหาความรู้ มีความประพฤติดีพึงตนเองได้และสามารถประกอบอาชีพที่สุจริต

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้ 1) การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ และการศึกษาแตกต่างกันมีการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย ได้แก่ มีจิตอาสา เป็นมิตรกับทุกคนด้วยความจริงใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของตัวเองเสมอ เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การดำเนินชีวิตตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ควรมีแนวนโยบายสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลศรีสุข ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนมีจิตอาสา เป็นมิตรกับทุกคนด้วยความจริงใจ เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ในตำบลศรีสุข อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

8.2.2 ควรปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนมีความรัก ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ไตร่ตรองและตรวจสอบข้อบกพร่องของตัวเองเสมอ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาอาชีพในชุมชน

8.3.2 ควรศึกษาการบูรณาการอิทธิบาท 4 ในการให้ความรู้เยาวชนในชุมชน

8.3.3 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการทำงานในเชิงคุณภาพ

9. บรรณานุกรม

- นิชาภัทร เงินจัตุรัส. (2555). การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 ใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนวรรณรัตนศึกษา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธิดิญา เพ็ชรแผ้ว และคณะ. (2565). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์**. 6(2). 11-25.
- ปิ่นมณี ขวัญเมือง. (2557). หลักอิทธิบาท 4 : เส้นทางสู่ความสำเร็จ. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**. 13(3). 1-7.
- พระครูปลัดสุรวุฒิ จนทวมโม และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านหัวนาหม้อ ตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น. **วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง**. 3(1). 1-11.
- พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ป่าเก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. **วารสารธรรมวิชัย**. 3(1). 305-306.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **ขุททกนิกาย สุตตนิบาต เล่ม 25**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบดินทร์ โพธิ์เจริญ และวิไล พลพวก. (2566). การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8. **วารสารการบริหารการจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 5(1). 205-218.
- พระมหาพรหมเชษฐ เขมโก (พิมพ์ปด). (2554). การบริหารบุคลากรตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวันเพ็ญ สารโท(ทุมชะ) และคณะ. (2565). การนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการปกครองงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. **วารสารรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. 2(1). 38-39.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). “อิทธิปาทกถา” พุทธจักร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมภพ ชีวรัฐพัฒน์. (2539). **จริยธรรมกับชีวิต**. ยะลา : วิทยาลัยพลศึกษายะลา.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York : Harper
and Row Publications.